

2017-08-29

Stadsbyggnadskontoret
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm@lansstyrelsen.se

Yttrande över Program för City Samrådshandling 2017-05-17, Dnr: 2017-06022

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av förslaget till Program för City, för vilket ett samråd pågår till den 2017-08-31. SBF anför följande synpunkter utifrån föreningens verksamhetsområde:

Sammanfattande kommentar

SBF anser att:

- Den övergripande inriktningen i programmet speglar väl flera av de intressekonflikter som präglar utvecklingen av City.
- Programmet för City i sin nuvarande form öppnar dock för en oroande och fortsatt negativ påverkan på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, där stadens egenart successivt urholkas och omistliga kulturhistoriska miljöer och byggnader riskerar att gå förlorade.
- För att ge ett tillräckligt stöd för den fortsatta utvecklingen för City behöver tydligare riktlinjer som skyddar Citys kulturhistoriska miljö komplettera programmet. Staden borde enligt SBFs uppfattning ha valt formen fördjupad översiktsplan för att uppnå större tyngd i vägledningen t.ex. tydligare skydd för stadsbilden och de kulturhistoriska miljöerna och byggnaderna.
- **SBF avstyrker** mot denna bakgrund godkännande av Program för City i sin nuvarande form.

Den övergripande inriktningen i programmet speglar väl flera av de intressekonflikter som präglar utvecklingen av City

Stockholms centrala områden, här benämnt City, präglas till stor del av omfattande intressekonflikter, Många olika ambitioner och mål ska samsas på en liten yta där omvandlingstrycket är påtagligt och det kulturhistoriska arvet är omfattande både som helhet och vad gäller enskilda byggnader.. Program för City reflekterar dessa målkonflikter på ett i många stycken vällovligt sätt. SBF välkomnar särskilt att programmet tydligt tar upp det väsentliga historiska arvet i kulturmiljön i vid bemärkelse och många av de historiska byggnaderna mer specifikt som ett väsentligt kärnvärde i det aktuella geografiska området.

Programmet tar också upp förekomsten av riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården som uttrycker det stora värde som ska sättas på den historiska miljön och den varsamhet som måste präglar förändringar av silhuetten och omvandlingen av miljöer och byggnader i Stockholms City. Programmet ger vidare uttryck för behovet av att bevara den enhetliga stenstaden och för ambitionen att bevara och i vissa fall återskapa miljöer som försvann i den omfattande rivningsvågen på 1950-60-talen. Ett återskapande av vissa av dessa miljöer har ett värde i sig, men sådana processer behöver samtidigt omfattas av en löpande diskussion och debatt.

Historiska värden som en gång raserats är oåterkalleligt förlorade. Ett återskapande kan ge en bild och illustration av tidigare byggnader och miljöer, men blir alltid något av en kulliss. Rivningar av historiska byggnader kan inte generellt rättfärdigas med att en kopia uppförs på annan plats, eller genom att flytta ett hus, som t.ex. föreslagits rörande Tullhuset på Blasieholmen.

Programmet öppnar för en oroande och fortsatt negativ påverkan på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården

Samtidigt som programmet således ger uttryck för flera vällovliga ambitioner öppnar det också för en fortsatt relativt omfattande omdaning av City genom påbyggnader på befintliga hus och för nybyggnader i hela City, i vissa fall troligen avsevärt högre än omgivande bebyggelse. Höjdskalet förändras härigenom successivt och gaturummen blir mörka och solfattiga. Många sådana projekt pågår och planer på ytterligare projekt diskuteras konkret just nu. Det inger en omfattande oro att programmet på detta sätt öppnar för en fortsatt ombyggnadsvåg i City som både raserar och försvagar kulturvärden och leder till en stadsmiljö med sämre kvalitet i många avseenden.

SBF ställer sig därför mycket tveksam till de alltför öppna skrivningarna i programmet utan mera preciserade riktlinjer i dessa delar. Enligt SBFs uppfattning bör istället en tydlig begränsning av möjligheterna till ytterligare rivningar och på- och ombyggnader samt begränsning av höjdskalet för nya byggnader vara den övergripande och styrande principen. Hötorgshusens symbolvärde som markör av City bör inte försvagas i stadsbilden genom konkurrens med andra höga hus. Värden som går till spillo genom kortsiktiga beslut kan inte återskapas. Dessa processer är irreversibla. Kulturmiljövärden och riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården bör således lyftas fram som en väsentligt viktigare gränssättande aspekt för den fortsatta utvecklingen av City än vad som framgår av samrådshandlingen.

Programmet pekar ut Västra City som ett område som kommer att genomgå en omfattande förändring med överdäckning av bangården och byggnader med väsentligt högre höjder än vad som hittills varit tillåtliga. Med tanke på de synnerligen okänsliga och förfulande byggnader som Staden tillåtit kring området Centralen/Klara – med Waterfront och Scandichotellet/Orgelpipan som utropstecken, byggnader som i sig är kandidater till förvanskande av Citys kulturhistoriska arv i klass med flera av 1960-talets modernistiska misslyckanden – ser SBF med oro an den utveckling som programmet förefaller ge utrymme för. Staden tycks helt sakna insikt om den skada för Stockholms stadsbild och kulturvärden som en fortsatt okänslig omvandling av City kan leda till.

En ytterligare källa till oro för den fortsatta utvecklingen är den alltför insiktslösa hanteringen av riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården som ärendet Nobel Center ger uttryck för. Trots en omfattande remisskritik från kulturmiljövårdande myndigheter, miljöorganisationer och engagerade medborgare framhårdar Staden i att Nobel Center skulle kunna tillföra värden till City. SBF vänder sig helt mot denna tolkning och hänvisar här till föreningens yttranden i ärendet.

Tydligare riktlinjer som skyddar Citys kulturhistoriska miljö behövs

SBF anser att Program för City behöver kompletteras med nya och tydligare riktlinjer som ger en verkligt skydd för de värden som City har och som beskrivs i programmet. Ytterligare skador på dessa värden är i allmänhet irreversibla, och det bör tydligt framhävas. Utan sådana tydligare riktlinjer kan programmet inte ge den önskade styrande verkan som är ett av syftena med programmet.

SBF anser när det gäller den formella formen för de riktlinjer för fortsatt stadsbyggnad i City som Staden eftersträvar att Staden istället för ett program som endast godkänns av Stadsbyggnadsnämnden borde ha valt planinstrumentet fördjupad översiktsplan enligt 3 kap 23 § PBL som innebär krav på en planprocess i två skeden och som slutgiltigt antas av

kommunfullmäktige. En sådan fördjupning skulle ha kunnat ge vägledningen den tyngd, precision och stadga som SBF anser nödvändig för den fortsatta stadsbyggnaden i City där bevarande och utveckling av de kulturhistoriska värdena är av avgörande betydelse för Stockholms och Cityområdets attraktivitet i framtiden.

SBF **avstyrker** således godkännandet av Program för City i dess nuvarande form.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen

Vicki Wenander
Ordförande

Björn Hasselgren
Styrelseledamot

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 6000 medlemmar. Föreningen är en miljöorganisation vars huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.